

Л.К. Оляндер

«ДІМ ПОЕТА ЯК АРХЕТИПНА МІФОЛОГЕМА РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МЕМУАРИСТИКИ XX СТОЛІТТЯ»

Актуальність теми полягає в тому, що, по-перше, проблеми функціонування сучасної літературної мемуаристики, особливо ж мемуаристики російської, яка відбила трагічні колізії випробування долі Поета й Поезії в умовах культурного катаклізму поч. ХХ сторіччя, все ще вивчена недостатньо і потребує детального дослідження з позицій літературознавства. Праця Д.С. Бураго – це вагомий внесок в осмислення

функціонування сучасної мемуарної літератури. Важливо, що в монографії конфлікт поета й суспільства трактовано як архетипну міфологему. Новизна й глибина такого погляду особливо чітко вимальовується, якщо взяти до уваги, що в зарубіжних дослідженнях переважає біографічно-описовий підхід, а у російських – соціологічний (окремі структуралістичні дослідження не грають провідної ролі). Між тим цей потужний літературно-«людський» матеріал дозволяє з усією певністю порушити проблему вивчення духовного водорозділу між тими письменниками, які залишились вірними ідеалам традиційної християнської культури, прирекли себе на бездомність та гоніння, і тими, хто обрав шлях конформізму й пристосування до нової влади, яка прагнула знищити вже саме уявлення про самостійність і значущість суб'єктивно-літературної інтерпретації життя.

У монографії Д.С. Бураго правомірно виділено найперше такі розділи, як «Зміст дефініції «мемуарний жанр» і ступінь вивченості проблеми» та «Методологія дослідження концепту «Дім Поета» у російській літературній мемуаристиці ХХ століття», де постає доволі неповна й строката картина спроб літературної критики та інших когорт літературознавців визначити якісь загальні параметри цієї трагічної панорами. Безумовно вірним і обґрунтованим є

бурагівське обрання – як підсумкової методолого-методичної опори дослідження – тези Ю. Лотмана про те, що «квартирне питання» поділило письменників на два табори – «духовних» та «бездуховних».

Логічно й обґрунтовано побудовано й наступний аналіз. У 3-му розділі «Маргінальність російського літератора ХХ століття у дискурсі християнської традиції» піддано глибокому й змістовному аналізу закарбовані в автобіографічному жанрі постаті Ахматової, Буніна, Мандельштама, Мережковського та Ремізова, Зайцева. І тут дослідження Д. Бураго додає багато нового й цікавого. Доволі згадати блискучий аналіз еволюції сприйняття громадськістю «пророчої місії» Мережковського та Гіппіус, дбайливу реконструкцію «життя за правдою» гнані Ахматової або кардинальне переосмислення «Петербурзьких зим» Г. Іванова. Погляди, свідчення і оцінки, що досі вважалися легковажними й недостовірними спогадами, в монографії Д. Бураго прочитані як пронизаний есхатологічним настроєм реквієм. Виявлено глибину релігійного переживання й конструктивну функцію християнського ідеалу в спогадах І. Буніна, В. Набокова, Б. Зайцева, О. Ремізова, Теффі та ін. У 4-му розділі та «"Квартирне питання" і духовна неприкаяність "вільного поета"» розкрито трагедійність долі письменника, який обрав шлях компромісу з тоталітарним режимом, спробував пристосуватися до нього або намагався зберегти душевний спокій всупереч кричущим фактам. Зламані долі Андрія Белого, С. Єсеніна, беззахисне «ніцшеанство», яким спробувала відгородитись від чужого болю Н. Берберова, духовна загибель задушеного в обіймах радянської влади Максима Горького показані в усій їхній повноті й повчальності.

Науково-бібліографічне оснащення дослідження бездоганне, стиль – при всій його науковій змістовності – легкий та розкутий, дещо суб'єктивне авторське ставлення до обраного ним матеріалу не шкодить викладу й сприяє незупинній читацькій зацікавленості.

Вважаю, що цю монографію Д. Бураго «Дім поета як архетипна міфологема російської літературної мемуаристики ХХ століття» значно збагачує наше уявлення про літературний процес, є вагомим

внеском в українську русистику, а тому безумовно заслуговує бути виданою друком.

Інформація про автора

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янської філології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; просп. Волі, 13, Луцьк, Волинська область, 43000, Україна